УДК 31:368.03(477)
О.О. Сидоренко, канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ СТАТИСТИЧНОЇ ЗВІТНОСТІ ЩОДО РОЗМІЩЕННЯ СТРАХОВИХ РЕЗЕРВІВ СТРАХОВИКІВ УКРАЇНИ

Ключові слова: *статистична звітність, страхова компанія, страхові резерви, принципи розміщення страхових резервів*

Діяльність страхових компаній, має за мету не тільки отримання прибутку, а й зменшення негативних наслідків за страховими випадками, які відбулися, шляхом здійснення страхових виплат (страхових відшкодувань), на користь страхувальника, за рахунок раніше сформованих страхових резервів.

Страхові резерви утворюються страховиками з метою забезпечення майбутніх виплат страхових сум і страхового відшкодування залежно від видів страхування (перестрахування). [2]. При цьому, страхова компанія повинна не лише сформувати страхові резерви, а й якісно ними управляти з метою: недопущення їх повної або часткової втрати; збільшення страхових резервів шляхом їх розміщення у дозволені категорії активів.

При розміщенні страхових резервів страхові компанії повинні дотримуватись регламентованих на законодавчому рівні напрямків, нормативів та принципів розміщення страхових резервів (див. табл. 1).

Отже, з даних таблиці, можна зробити висновок, що до управління страхових резервів страховиками є законодавчо затверджені вимоги, зокрема щодо дотримання принципів розміщення страхових резервів, проте залишається незрозумілим, як проконтролювати якість та ефективність такого управління. У зв'язку з цим, ми вважаємо, за необхідне впровадити форми статистичної звітності щодо дотримання страховими компаніями України принципів розміщення страхових резервів.

Слід зазначити, що на сьогодні в Україні відсутня спеціалізована статистична звітність страховиків, що в першу чергу пов'язано з тим, що державним регулюванням страхового ринку займається Національна комісія з регулювання ринку фінансових послуг України (Нацкомфінпослуг). Так, Нацкомфінпослуг затверджує власну звітність страховиків, яка має назву спеціалізованої фінансової звітності страховика. Форма і порядок складання цієї звітності затверджена розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 0.02.04 № 39 [5].

Проте детальний аналіз показників спеціалізованої фінансової звітності страховиків, дає змогу зробити висновок, що основна увага приділяється таким показникам, як: доходи і витрати страховика; страхові платежі та виплати за видами страхування; перестрахування; розмір сформованих страхових резервів та структура їх розміщення у дозволені категорії активів та інші. Водночас, практично не приділено уваги питанням ліквідності активів страхової компанії, особливо тих якими представлені страхові резерви.

На нашу думку, питання ліквідності для страхових компанії є одним з найголовніших, оскільки від того на скільки швидко страхова компанія зможе перетворити активи у грошові кошти в значній мірі залежить її здатність до виконання прийнятих на себе зобов'язань та безпосередньо імідж страховика.

Враховуючи вищесказане, пропонуємо впровадити у практику статистичних досліджень статистичну звітність щодо дотримання принципів ліквідності, диверсифікації, прибутковості та безпечності. Зокрема, пропонуємо використовувати розроблену нами форму статистичної звітності щодо дотримання принципу ліквідності при розміщенні страхових резервів (див. табл. 2).

Таблиця 1

Перелік напрямів, нормативів та принципів розміщення страхових резервів

Показники	Характеристика показника
Напрями розміщення	Напрямки розміщення страхових резервів визначаються Законом України «Про страхування», та включає такі категорії дозволених активів: грошові кошти на поточному рахунку; банківські депозити; валютні вкладення згідно валютою страхування; нерухоме майно; акції, облігації, іпотечні сертифікати; цінні папери емітовані державою; права вимоги до перестраховиків; інвестиції в економіку України; банківські метали; кредити страхувальникам (при страхуванні життя); готівка в касі в обсягах лімітів встановлених НБУ [2].
Нормативи розміщення страхових резервів	Нормативи розміщення страхових резервів залежать від видів страхування, за якими ці резерви створюються. Зокрема, для видів страхування інших ніж страхування життя, за якими формуються технічні резерви, такі нормативи визначаються Положенням про обов'язкові критерії та нормативи достатності, диверсифікованості та якості активів, якими представлені страхові резерви з видів страхування, інших, ніж страхування життя, затверджених Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 8 жовтня 2009 року № 741 [4]. Нормативи розміщення страхових резервів зі страхування життя, визначені Правилами розміщення страхових резервів із страхування життя, затвердженими розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 26.11.04 № 2875 [6].
Принципи розміщення страхових резервів	Згідно із Законом України «Про страхування» [2], при розміщенні страхових резервів страховик повинен дотримуватись принципів безпечності, прибутковості, ліквідності та диверсифікації. В економічній літературі [1, 3], ці принципи мають наступні визначення: Принцип безпечності ставить перед страховиком завдання досягнути максимально можливої за даних умов безпеки вкладень, тобто, звести до мінімуму інвестиційний ризик. Принцип ліквідності передбачає можливість швидкого та беззбиткового перетворення будь-яких вкладень у грошові кошти. Згідно з цим принципом, загальна структура активів страховика має бути такою, щоб будь-коли він мав у своєму розпорядженні ліквідні кошти для забезпечення своїх зобов'язань. Принцип диверсифікованості (змішування та розсіювання) полягає у розподілі коштів, що інвестуються, між об'єктами вкладень з метою зниження ризиків імовірності їх втрати або втрати доходів від них. Принцип прибутковості вкладень означає, що активи страховика мають розміщуватись так, щоб вони приносили постійний доход.

Таблиця 2

Форма статистичного звіту щодо дотримання принципу ліквідності при розміщенні страхових резервів

Категорії активів	Активи, які можуть бути перетворені у грошові кошти та використані для виплати страхових відшкодувань протягом періоду від:						Разом
	0 до 10 діб	10 до 30 діб	1 до 3 місяців	3 до 6 місяців	6 до 12 місяців	більше 12 місяців	
1. Грошові кошти на поточному рахунку							
2. Банківські депозити							
3. Валютні вкладення згідно валютою страхування							
4. Нерухоме майно							
5. Акції, облігації, іпотечні сертифікати							
5.1 Акції українських емітенті							
5.2 Облігації українських емітентів							
5.3 Акції, облігації іноземних емітентів							
5.4 Облігації місцевих позик							
5.5 Іпотечні сертифікати							
6. Цінні папери емітовані державою							
7. Права вимоги до перестраховиків (крім рядка 8)							

Закінчення табл. 2

Категорії активів	Активи, які можуть бути перетворені у грошові кошти та використані для виплати страхових відшкодувань протягом періоду від:						Разом
	0 до 10 діб	10 до 30 діб	1 до 3 місяців	3 до 6 місяців	6 до 12 місяців	більше 12 місяців	
8. Права вимоги до перестраховиків у резерві заявлених, але не виплачених збитків							
9. Інвестиції в економіку України							
10. Готівка в касі							
11. Банківські метали							
Разом							
Питома вага по групах ліквідності активів							100%

Джерело: власна розробка автора

Отже, впровадження у практику статистичних досліджень статистичної звітності щодо дотримання принципів розміщення страхових резервів, надасть можливість: контролювати з боку держави якість та ефективність управління страховими резервами, як основного фактору забезпечення платоспроможності страхового ринку; отримувати якісну інформацію на рівні управлінського персоналу страховика, щодо складу страхових резервів, їх дохідності, ліквідності, диверсифікованості та безпечності. Крім того, така звітність може слугувати додатковим джерелом інформації при прийнятті рішення щодо вибору страховика, як з боку його клієнтів (страхувальників), так і збоку держави, наприклад у момент вирішення питання про надання ліцензій на певні види страхування.

Список використаних джерел: 1. *Гаманкова О. О.* Облік і аудит у страхових організаціях: [навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц.] / О. О. Гаманкова ; М-во освіти і науки України, КНЕУ. – Вид. 2-ге, без змін. – К. : КНЕУ, 2006. – 183 с. **2.** *Закон* України «Про страхування» № 85/96-ВР від 07.03.1996 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр. Назва з екрану. **3.** *Лень В.С.* Облік і аудит в страхових організаціях [навч. посібник] / В.С. Лень. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 408 с. **4.** *Положенням* про обов'язкові критерії та нормативи достатності, диверсифікованості та якості активів, якими представлені страхові резерви з видів страхування, інших, ніж страхування життя, затверджене Розпорядження Держфінпослуг від 8 жовтня 2009 року № 741 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1099-09. – Назва з екрану. **5.** *Порядок* складання звітних даних страховиків, затверджене розпорядженням Держфінпослуг України від 3 лютого 2004 р. № 39 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nfp.gov.ua/files/docs/doc-strax/39.docx.6. *Правила* розміщення страхових резервів із страхування життя, затвердженими розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 26.11.04 № 2875 [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1626-04 – Назва з екрану.